

687

नमः प्रहवशानकुरुज्ञानेय
इयनेविषमिभभवति७५
बंदः ४
कैला ५५

वस्येन स्या
प्याः = ६२

21

शाविभागेन द्वादशवार्षिकी दशांसेषु परिकल्प्य तत्तुल्यं संपूर्णं दृष्टवान्म
 तथापुरुषलक्षणोपपुनने पादौ सगुल्फौ प्रथमं यदि ह्यौ न वेदितौ ये स जातवक्त्रे ३
 मे फोतुस्युष्माश्च तथा तृतीयं नाभिकर्दि वेति वत्तुर्थमाहः ॥ उदरे कथितं च पंच
 मे हृदये षष्ठमथ स्तनान्वितम् अथ सप्तममत्र जडुं कथयन्मममोष्ठकंधरे न
 यनेन वमं च सञ्जुणी सललाटदशमं शिरस्तथा किं तत्र यस्य विंशत्यधिकं वर्षं
 शानं जन्मनो व्यतीतं तस्य नष्टं जातकवर्षं ज्ञानोपाय एव नास्ति एवं च वर्षेषु शाने
 षष्ठं ज्ञानार्थमाह ॥ श्रीश्लोकलक्षण इत्यादि येन लगनेन पुष्पाष्टक्युते तत्र वेदकः
 सूर्यः स्थितस्तद्देकाणो वा लग्नेन तदा श्रीश्लोकात् इति वेत्तव्यं कथितं स्तनशेषैः
 शेषैरन्यैश्चन्द्राद्यैश्च हे लग्नस्यैवं पूर्वमेव कथितं देकाणोः शिशिरादय इत्या
 दिनाग्रं येन तत्र यदा शनैश्चरो लग्ने भवति देकाणो वा तदा शिरे जातः एवं मुक्ते
 न देकाणो वा वयोस्तु बुधेशरदि नीवे हे मन्त्रे इति अथ बहवो यदि लग्नगता भ
 वन्ति तदा तेषां यो बलवान् उक्तो जात इति वक्तव्यम् अथायनं तत्तत्तरं कथा

३ प्र
 ४ प्र
 ५ प्र
 ६ प्र
 ७ प्र
 ८ प्र
 ९ प्र
 १० प्र
 ११ प्र
 १२ प्र
 १३ प्र
 १४ प्र
 १५ प्र
 १६ प्र
 १७ प्र
 १८ प्र
 १९ प्र
 २० प्र
 २१ प्र
 २२ प्र
 २३ प्र
 २४ प्र
 २५ प्र
 २६ प्र
 २७ प्र
 २८ प्र
 २९ प्र
 ३० प्र
 ३१ प्र
 ३२ प्र
 ३३ प्र
 ३४ प्र
 ३५ प्र
 ३६ प्र
 ३७ प्र
 ३८ प्र
 ३९ प्र
 ४० प्र
 ४१ प्र
 ४२ प्र
 ४३ प्र
 ४४ प्र
 ४५ प्र
 ४६ प्र
 ४७ प्र
 ४८ प्र
 ४९ प्र
 ५० प्र
 ५१ प्र
 ५२ प्र
 ५३ प्र
 ५४ प्र
 ५५ प्र
 ५६ प्र
 ५७ प्र
 ५८ प्र
 ५९ प्र
 ६० प्र
 ६१ प्र
 ६२ प्र
 ६३ प्र
 ६४ प्र
 ६५ प्र
 ६६ प्र
 ६७ प्र
 ६८ प्र
 ६९ प्र
 ७० प्र
 ७१ प्र
 ७२ प्र
 ७३ प्र
 ७४ प्र
 ७५ प्र
 ७६ प्र
 ७७ प्र
 ७८ प्र
 ७९ प्र
 ८० प्र
 ८१ प्र
 ८२ प्र
 ८३ प्र
 ८४ प्र
 ८५ प्र
 ८६ प्र
 ८७ प्र
 ८८ प्र
 ८९ प्र
 ९० प्र
 ९१ प्र
 ९२ प्र
 ९३ प्र
 ९४ प्र
 ९५ प्र
 ९६ प्र
 ९७ प्र
 ९८ प्र
 ९९ प्र
 १०० प्र

वसन्ते कुजे श्रीश्लो। चंद्रे
 लदेकाणो वीरुत x ४
 लग्नगगुहाभावे देकाणो शरुतुः x १

हृ.
टी.
३८

नामि x ५

बलिनः कृत्स्नपुत्रे चन्द्रमाः कुरुष्विबलवान्भवति तस्माद्यवने चरः मासेतुशुक्ल।
 प्रतिपत्त्युत्ते पूर्वशशीमथबलोदशाहे अष्टेद्वितीयेत्यबलरुत्तीयेसौमैस्तुह।
 होबलवान्सदैव द्ययनदिवस इति द्ययने सवर्षे स्वदिवसे आत्मीये वारे स्वसुका।
 लहोरायो स्थिते स्वमाससौ मासपतिते शनैरेतेषु कालेषु सर्व एव बलिनो भवन्ति
 शरुबुगु सुदृष्टाद्या इति प्रादयोवर्णा आद्येषो प्राकाराद्यः शनैश्चरः रुकारा
 द्योरुथिरोभौमः सशनैश्चराहलवान् बुकाराद्यो बुधः सभौमात् गुकाराद्यो
 रुः सवुधात् पुकाराद्यः शुक्रः सजीवात् चकाराद्यश्चन्द्रः सशुक्रात् सकारा
 यः सविता सचेद्रा चबलवानिति पतद्गुहाणां नैसर्गिकबलम् यस्मादनेनै
 वस्त्वल्पा ज्ञातवो उक्तम् मन्दारसौम्यवाक्यतिसिन्नचन्द्राकाययोर्नरबलिनः
 नैसर्गिकबलमेतद्वलसाम्ये स्यादधिकवीर्यता इति यत्र ग्रहयोर्ग्रहाणां वा बल
 साम्यं भवति तत्रास्मादधिकवीर्यता तेदा इति अत्राचार्येण चतुष्टयकारस्य ग्रह
 बलस्य फलनोक्तं तच्चः साभिरस्य साहित्यात् तस्यादसारावल्या उच्चबलेन स

एतद्गुहाणां
 कालवीर्यं रा
 नेषाप्रत्यनमेन
 युक्तः कालव
 लसम्यनोभ
 वति x ४x

वि

भवति युधिसंश्रमेचोत्तरसंस्थाबलिनपव कस्ततादीनोयुद्धमिति उक्तं यत्र
यजोत्तरदिग्भागस्थः सजयीसबलवान् तत्रजयलक्षणं उत्तरदिक्स्थः पुरुषोवे
पथुराण्यसन्निरुजोणः अधिभूतो विकृतो निष्प्रभो विकर्णश्चयः सजितः उक्तं
विपरीतलक्षणं समाजो जयगतौ निर्दिष्टः विपुलः स्त्रिगोद्युतिमान् क्षिणदिक्स्थः
यिजययुक्त इति एतत्तु क्रमशः संभवति तस्मान्मलिनाचार्यः सर्वजयिन
उदक्स्थादक्षिणदिक्स्थो जयी अक्र इति एतच्चैष्टाबलं पञ्चमन्यतमेन युक्तं चैष्टा
बलयुतो भवति ॥ अथनाकालबलं ग्रहाणां नैसर्गिकं च मालिन्याह ॥ निशिशशि
कुजसौरासर्वदा जोह्निद्यान्ये बह्वलसितगताः स्युः क्रूरसौम्याः क्रमेण द्ययनदि
वसहो गामासयैः कालवीर्यं शरुवुगु अयसायादृष्टितो वीर्यवंतः ॥ निशीति श
शिजजसौराः चन्द्रभौमशानयानि शिराजो वीर्यवंतो बलिनः तैर्बुधः सर्वदा सर्व
सिन्धालनिशिदिने बबली अन्ये परे रविगुरुसिता अहिदिने बलिनः क्रूरः पू
पग्रहाः प्रायुक्ता बह्वलं कल्पपक्षे बलिनः सौम्याः अभग्रहाः सितगताः अक्रपक्षे

त्वसम=दिः

सु.
ही.
॥१॥

स्याद्यहोयेनप्रकारेण धनं ददाति तथान्तेन्दुर्कसदृशं शानायायेन प्रकारेण धनं प्रदा-
 स्तत्रप्रकारद्वयदर्शनेप्रह्वयिरापाह ॥ अर्थाभिः पितृपितृपतिप्रशस्तिभिरात्स्नीभूत
 कनकादिवांयेः होरेहोर्दशमैर्विकल्पनीयाभिरेन्दुर्कसदृशं गाशब्देना। अर्थापि नाथ
 रिनिहोरेन्दुर्कान्वयन्दुर्कयोर्दिवाकराद्यैः सूर्याद्यैर्ग्रहेर्दशमगतैर्मेसुराणस्थानस्थि।
 तैः पित्रादिभ्योर्धनानिर्विकल्पनीयावित्या तत्रप्रकारं जन्मममयेलग्नाच्चन्द्राद्याय।
 द्यादित्योदशमस्थोभवति तदापितृप्रभूतार्थाभिर्भवति एवंचन्द्रेलग्नादशमेपि
 तृपत्तिर्नोमानः सकाशात् भौमेलग्नचन्द्रोदशमेपितृपत्तिर्नोमानः सका-
 शोर्दशमेशजोरानितः बुधेनित्रात्सहस्रः शुभेभ्रातरः सहजातश्चक्रैस्त्री
 तः योषितः सौरेभूतकनकात्मकरात् अथकश्चिदशमेशमेषावप्यपरश्चन्द्रात्
 तदास्वस्यास्वस्यांदशायां द्वावपि स्वाभिहितफलप्रलौभवतः नकोवलं यावद्वलग्नाच्च।
 त्र्यक्षवहर्वपियदादशमस्थोभवति तदासर्वपवस्वस्यास्वस्यांदशायां स्वप्रकारे
 णफलप्रलौभवति अथलग्नाच्चन्द्राहानकश्चिदशमेशमेषावपि कोर्धप्रदोभवती

तदा X

॥३॥

वीर्यास्तेजोमनिष्टेष्टफलप्रवृद्धिम् तत्र शास्त्रेषु यानि चान्यास्युच्चादिसेस्थानेषु भास्य
 भफलवृद्धिप्रदर्शकानि नीचादिस्था नाम भुभफलप्रदर्शकानि तानि जन्मसमये से
 यानि यानि च शुभानामभुभानां वा फलानां ग्रहवशेनैव शुद्धिप्रदर्शकानि तानि चारवा
 न शास्त्रालक्षकालेषु हस्यते या नीति ॥ इति भट्टोत्पलविरचितायां ह ज्ञातकविद्वत्ता
 वसुकवर्गाया योनवमः ॥ २॥ ॐ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ अथातः कर्माजीविका
 धार्यव्याख्यायते तत्रानेन प्ररुषेण कथं धनमर्जितव्यम् इत्यध्याये सिद्धिर्भूयते
 तत्र च प्रकारद्वयेन धनदाता ग्रहो भवति लग्नाच्चन्द्राच्चयोदशमो ग्रहो भवति सप
 वधनदाता भवति अथ लग्नचन्द्रयेदं शमं स्थाने भूमे भवति तदा लग्नचन्द्रादित्या
 नायेदशमं राशयस्तेषां यो धनं यस्ते ये सुनवो शकेषु प्ररुषस्य जन्मकाले स्थितास्तेषां
 नवो शकानां यो धनं तर्था धनदाता रजिर्भवति किं न लग्नाच्चन्द्राच्चयेदं राशयस्ते
 मेन प्रकारेण धनदाता रजिर्भवति तस्मै न्दं स्याद्दशमं राशयः अनेन प्रकारेणोति तत्रा
 दावेव लग्नाच्चन्द्राच्चदशमं स्थाने ग्रहो येन प्रकारेणोति तत्रा

तो

मे

यति x 2

या x 2 की x 2

सु.
द.
६

अनापस्या

अभि
क

श्रित्य चंद्रस्य बलानि ग्रहां प्रयच्छेति शुभाशुभानि मनःसमेतानि
 यथेन्द्रियाणि कर्म एतानां यानि न केवलानि । अथानिथि कृत्यं ॥ नंदः ।
 साचित्रोत्सववास्तुकर्म देवादिजुर्वीतननयैव नृत्यं विवाहभूषाशकः ।
 राधयात्राभङ्गासुकार्याण्यपि पौष्टिकानि जयासुसंगमबलापयोगी
 कार्याणि सिद्धिनिर्दिष्टानि विनासविद्वद्बन्धघातविषाग्निश
 खर्गदिव्यानि सिद्धिम् पूर्णासुमंगल्यविवाहयात्रासुपौष्टिकं शोनि
 ककर्मकार्यसदैवदर्शोपि नृकर्मजुर्वीतान्यादिदध्यास्तु भमंगलानि
 ज्योतिःफलोदयेवारपलम् ॥ दोणीपालविलोकनेदिनकरोधात्री ।
 सूनःसंगरेयात्रायामृगनेदनेति बलवोशास्त्रावबोधेबुधः गीर्वा ।
 ऐशगुरुविवाहसमयेदीक्षाविधौभास्वरिः प्रारंभोविलकर्मणोनि ।
 गदिनस्तस्तेनिशानायकः । नारदः ॥ चंद्रस्तजीवशुक्राणोवास
 रःसर्वकर्मसु मूरेषितरवारेषु यउक्तं कर्मसिद्धिनि ॥ अथगणक

३

सुशक्ति

शेषे चैसाश्चित्कर्म ॥ श्रीपतिः ॥ सर्वलाभस्तदास्थितः^३ चैव^१ रिपु^२ षर्कः^६ ऊ
 जाकीचिषट्पोन्नो^१ चादिवमन्मयारिषु^१ शशी^१ वास्तारिवर्जभृगुः^१ धीध
 मास्तधने^१ पुवाकयतिररि^१ स्वाष्टो^१ वृ^१ वस्या^१ वृधः^१ अष्टोजन्मस्तदा^१ हा^१ ई^१ गोचर
 विधोविज्ञेनचैत्स्याहु^१ दैः ॥ जन्मस्थन^१ शशो^१ केन^१ पंच^१ कर्माणि^१ वर्जयेत्
 यात्रायु^१ ह^१ हारं^१ भविवाहं^१ दौरमेव^१ च दौरेणो^१ गारो^१ भंगो^१ यात्रायां^१ मरणं^१ भ
 वेत् विवाहे^१ विधवाना^१ गिर^१ हारं^१ भेद^१ रिद्धता ॥ अथ^१ तारा^१ नारदः ॥ जन्म
 संपादितं^१ पत्न्यं^१ मया^१ साधनै^१ धनाः^१ मित्रं^१ परमं^१ मित्रं^१ च^१ जन्म^१ भात्यां^१ पुनः
 पुनः^१ जन्म^१ विपंच^१ सप्त^१ तारा^१ निष्ट^१ फल^१ पदाः^१ अतिष्ट^१ परिहा^१ यद ।
 याहानो^१ द्विजातये^१ सु^१ रंग^१ उंचल^१ वणं^१ सतिलं^१ कोचने^१ वमात्^१ वृक्ष
 बलवती^१ तारा^१ वृक्ष^१ पक्ष^१ बली^१ शशी ॥ श्रीपतिः ॥ नावलु^१ बकुल^१ पक्ष
 शीतरश्मः^१ प्रभावः^१ कथितमि^१ ह^१ हिता^१ वीर्यमा^१ धै^१ प्रधानं^१ अतिविकल
 शरीरं^१ प्रयासि^१ पोषिते^१ वा प्रभवति^१ बल^१ कर्त्तुं^१ सर्वकर्माणि^१ याधित् ॥ आ

जन्मस्थाने
 ग्रहदेवता

रि

श्रीगं

श्रीले

माभरता

श्रीकं=४

नामदत्ता

रत्नस

हस्त

नक्ष

ब्रह्मा

देवदेव

देवमाता

695

सर्व

इंद्र

देवता

वर्ग

स्वाती

प्रवंपेनतत्रेशः ॥ भस्मामिनोऽवियमवान्विरेचिवेशरुद्रोदिनिर्गुरु
 हिपिततेभाष्टु अन्यैर्यमार्कसुरैर्वानिकगंधवांस्तोशक्रानलोनदनुमि
 तपुरंदरैव । नृत्तैर्वेगेषालिलेनचपरचविष्वेवेदाहरिर्वसुरपामधिपो
 नपादोऽहिर्बुध्रासंज्ञगार्तनपरतस्तृपूषानतत्रयोधनैराविलेत्यभिधी
 यतेच ॥ श्रीपतिः ॥ अस्मेभाजपणिद्वयचवृषभुमिषानवामृषकः
 वासुःगोब्रूमशस्तनोपिमहैषीव्याचुःपुनःसेरिभःवाचैःणोमृग ।
 मंडुलोकापिरयोवभूद्वयवानरःसिंहोऽश्वोऽमृगाएतपशुश्चकरदीयानि
 स्तुभानामियम् ॥ अथनतत्रवाणणास्त्रिणादिसंज्ञैर्महेश्वरः ॥ प्रो ।
 नृत्तैर्यमगुत्तरात्रयामिनश्चाद्यैर्ध्रुवाख्यास्थिरम् आदित्यानिर्लेविस्तुभ
 त्रययनंचंद्रश्चाख्यचुलम् पूर्वायाम्यमन्त्रायतःक्षीतिसुतःब्रूर ।
 स्तयोगंस्मृतःशक्रान्योऽग्निभसंयुतःशशिसुतोमिश्रश्चसाधारणः
 दस्त्राख्याभिर्जिद्वक्प्रप्यसहितःक्षीप्रोल्लुर्वाक्यनिःचित्रामित्रभ

रेवतीस्य गयुतो मैत्रो मृदुर्भागवः ज्येष्ठा मूलभवर्जसार्पसाहितस्तीक्ष्णांश
निर्दीरुणः कर्माणेषु समाह्वयानि नियतकार्याणि संसिद्धये ॥ इति मूह
नंदपणो गोचराधिकारप्रकरणे द्वितीयम् ॥ सप्तम्यः ॥ दशवर्षाधिका
कन्याभवतो वरजस्वला बहिः पुष्पसुराभावाद्दन्तः पुष्पसुरत्यापि ॥
वृहस्पतिः ॥ एकादशे द्वादशे च नारीणां मानं वंभवेत् वन्निदीपशे ।
त्वायोगाद्देवः शोकस्य दृश्यते भर्तृसंशयचतुर्थे निजस्तुता रजः
स्वला पंचमे निहियोग्यासा देवपित्रो च कर्माणि ॥ रत्नसारे ॥ ज्येष्ठा
नृणां धास्त्रिभरेवतीषु प्रजापतौ वासवसोम्यधिस्ये पूर्वाचयं जीणिन ।
योगाणि वारंगनास्त्वानशुभावहानि ॥ शुभतिथिफलम् ॥ नंदोभ ।
संभवेत्पुंसि स्त्रीषु पूर्णजयाद्या रिक्तानपुंसके प्राक्ज्ञातस्मान्नाप
रिवर्जयेत् ॥ शुभवारफलम् ॥ आदित्ये विधवानारी सोमे चापि मृतप
जा शनौ च धामभवेन्नारीश्रुतः शेषाः शुभावहाः पूर्वपश्येद्दन्तस्ताना

खानलयास्यसर्पनैर्नृत्तयौडेषुचसर्पदष्टः सरतिनोविलरथेनसोपिप्राज्ञानि
 कालस्यमावेमनद्यः ॥ अथनृत्तारंभः ॥ हस्तान्गथावरुणाधिपेषुज्येष्ठा
 धानिष्ठागरुभेसपौल्ले तथोज्ञाणात्रिनयेचनृत्तप्रारंभेणस्तमुदाहरति
 अथकृषिकर्मकण्ठपः ॥ वसवायुभनेनृत्तप्रादिप्रधुवमृदुडेषु सीतोस्मृत्वा
 यवीजोन्निरत्युत्कृष्टफलप्रदा ॥ अथमहूर्तहलवाहेनारदः ॥ मृदुध्रुव
 चरतिप्रविष्ठास्त्रापितृभेषुच हलप्रवाहेप्रथमंविदध्यात्सुलभेवृषेः ।
 अथहलचक्रम् ॥ अर्काक्रान्तातातात्पन्नडहोनाशायभान्प्रतोवृष्टेः ।
 भवितयेततस्तद्वृषिबृजगातायुशूलत्रये धिस्थानोनवकुनदेतरागने
 स्पातोअयेपंचके यच्चान्ताहितयेतदत्रकथितंचक्रेश्चभेलागले ॥ एना
 मार्त एनात् ॥ रवौगोडादिपादस्थेभूमेसेप्रायतेरजः तस्माद्विनृत्तयेत
 त्रवीजवापेनकारयेत् ॥ अथसम्यागेपणम् ॥ पूर्वभाद्रपदामूलगोहि ।
 एषुत्तरफालाणी विष्ठास्त्रावारुणांचैवधान्यानांरोपनेवरम् ॥ अथसम्य
 प्रज्ञेश्चंद्रगोदितिमघामार्तं ५ पुष्याश्रिनीधौलानुलमरीचयः प्रातःप्रधुक् कृत्वा विशारवांतथा
 जीवाकैडसिंहं ५ नंदनदितेलतेचसोमोदयेसस्यानां वपनंतथेवलवनेधान्यस्यचरोपणम् ५२

म- छेदनम् ॥ गैत्रेमेवेतयासौम्येदलेपुष्पोनिलेतया सस्येदेपसेसोनिमूलश्च
 द- वणावासरे ॥ अथसस्यमर्दनम् ॥ फालाणोश्चवणश्चवमच्चामूलैतयासने ।
 १० अमृगाधातयाज्येष्टारेवतीधातुमर्दने ॥ अथधातुस्यापनेदीपिकायाम्
 याम्पाणिपूर्वाहिविणाखरुद्रामाहेद्रापिचोत्तरभेशुभाहे धान्यानिसेस्या
 १ पनमेसुपास्तेमृगास्थिद्युगागरोदयेषु ॥ अथमद्यारभः ॥ मद्यावारुणपू
 षास्त्रिमूलाङ्गीभरणीषुच पौरुहुतेचसार्यचमद्यारभः शुभावहः ॥ अथ
 नौकाचटनेदीपिकायाम् ॥ नृमहर्षिचटलप्रेषाकपितृद्विदेवे त्रिनय
 नविधियाम्पद्मेद्रुसापोत्पभेषु सुकराणातिथियोशुक्रजीवावेवारे नर
 णिचटनमिष्टेचइतागविशुद्धौ ॥ अथनौकाधलम् ॥ शुभाहेविस्सुयुगे
 दुभगमंत्रार्णवपाणीषु चालनेचटनस्यानन्नावशुभानिपीडुषु ॥ अ
 थनौकायानम् ॥ आसिकरेज्यसुधानिधिपूर्वामित्रधराच्युतभेशुभल
 ये तारकयोगानिपीडुशुभेषुनौगमनेशुभदेशुभवारे ॥ अथपोतकर्म ॥

नि

हृदये^१पुन्य^२पषकस्तव हृदयादं^३पयासिचैन्नमेकुरुवेत्तभवसेचनेदीने ॥
 रंभा वयासोकजलकलषंकपोबोलंभोरिकिंअदिमितंरोपसिअदिदस्सवंगो
 दिभारा शनिः रंभेनकेवलंकजलंजादिअविरसद्यस्तुयेविशयासरीरादोगदा ज
 दोयंपिषयमोललादसिंहंनयनतदतः कजलकलासुखानांबूलाग्रमसरा
 मसरांचापिहृदयात् दूरनलात्तारागंचरणपुगलानेकिमुकरोत्यमुत्रापि
 पयोस्तेबुलिपिक्कतेचणंकिंचयं ॥४॥ धवदसुगोनराधयेयकामदेवअप
 वज्जिदोदेपसकलांली वसंतपदिसरसरिदापमगाआयेदेदिवा मधुः साद्रसं
 रतेहतःहतः नासेनसोरस्तारंस्तान्पुनर्मधुंयतिकुसमायरविरपदिचिदयी
 सेअन्ताणंआरोविअप्रेमदेमसुपाधीपाउजीकिज्जदिमधुः सनिश्चासं पा
 रिजानेनवमीलनीवजैः कल्पितस्यशयनस्यसादृष्टं तस्यमेभवतिगोचरे

म.
२६

देशः शुक्लकाशरविताचितानयोः इतिरुदनचितामादीपयति रतिः मधो
 मद्देवाभारभजिबुरिपूरितः शाकवदुसितमिच्छरेषमा दीर्घकीलकरवेष्ट
 यानयात्वाह्वयन्निवविदृश्यतेनलः १५ तत्प्रविशामिनासेनभर्तृचरणोधा
 यतीवर्द्धिभिः प्रदक्षिणीकृत्यप्रवेष्टुमारभते मधुः कल्याणिकल्याणिसाणं।
 तिष्ठ लोकि क्वाकाशाद्यभवति उभौ सुखतः आकाशावाक् माभरेसंदेसं
 कार्षीभगवंतंभर्गंशरणं ब्रज यतपवागतंउः खितत एवविनंक्षति १६ इति
 श्रुत्वा मधुः प्रजोवतिशृंगंभगवान्मवोनिकरुधववर्तते शरणं ब्रजावः ना
 सेनगता आशुतोषशिवशंकरावलांशोकसंज्वरवितमचेतसंप्रेयसः प्रति
 समर्पणात् प्रभोनिर्मयांकुरु रतिरतिप्रद १७ मद्देवः रतेपतिप्राप्तिर
 चिरानेभविता परंकांतउपदेष्टव्योमदत्सकदापिनैवमपराधव्यति किंतेभू

२६

ध
श
३२

रणोऽसमुपैति प्राप्नोति तन्नुपपूर्वकं हृदयिककककटं संज्ञापकं पुनरपि द्विपदास्यो
 ह्निनिशि च प्राप्ते संज्ञापकं इत्यत्र कककटं हृदयिककककटं नानां कटित्वमुपगतम् त
 दत्र हृदयिककककटो कथं व्याख्यातौ इत्यत्रोच्यते मकरमीनयोर्नलतादयि सपक्षता
 त्कीटसंज्ञताभ्युपगम्यते तस्माद्वा दस्यताः पूर्वी परभागतौ रसुभसुभैरलिनिकक
 टेलने जातस्य शिष्टोर्मरणस्यः कथयंतियवनेन्द्राः पापैर्विलग्नान् स्तमयाभि
 तस्येति पापैः कुरग्रहैः विलग्नानाभितोः स्तमयाभितश्च स्थितैः वशाद्वा जातः त्रि
 प्रविनाशमुपैति तत्रैव विस्वयोगद्वये व्यावृत्तौ अभितउभयतः लग्नात्पापैर
 भितपकोयोगः अस्तमयाश्चाभितो द्वितीयः यजद्वादशद्वितीयस्य को लग्नात्पापैः
 पयोर्जातोऽभियतेः नो पुनरभिशास्त्राभिमुत्थेन वर्तते इत्यनवर्तयेति तत्र लग्ना
 द्वितीयराशौ यो ग्रहः स्थितः स उदयमभिलषति अतः सप्तमराशावस्तामिभ्य
 खोभवति तेनैतज्जातं लग्नाद्वितीयाष्टमौ सर्वैः पापैर्जातेऽभियते एव पुनरभि
 शास्त्राभिमुत्थवृत्तिक्रमः यस्माद्यवनेश्वरः लग्नाभिमुखो भवति स सर्वेष्वपि वा

अथवा ल = इति वि = ३२

प्रत्येकं शशिपाय समेतैर्यः केन्द्रैः सविनाशमुपैति ॥ संध्यायामिति संध्यालक्षणं
हितायासुक्तं अर्धास्तमयास्तंध्याव्यक्तीभूताननारकायावत्तेजः परिहानिप्रवाह
नोरर्थे दयेयावत् तस्मिन्संध्याकाल इति तत्र जन्मनियस्य संध्याकाले भवति यथा तत्र चंद्रो
समभवे पापे भान्त गतैर्यत्र शशिस्थानवमनवो शाक गताः पापा भवेति तदैष योगो जा
तस्य निधाय मरणाय भवति प्रत्येकमिति एकमेकं प्रत्येकं शशी चन्द्रः पापं च त्रयः
चतुर्थकेन्द्रेषु व्यवस्थिता भवेति एकैकं तदापि यस्य जन्म भवति सविनाशमुपैति
निधियत इत्यर्थः अथामात्रिष्टयोगानि तद्वज्रयाह ॥ चक्रस्य पूर्वोत्तरभागगेषु
क्षुरेषु सौम्ये सुवकीटलने क्षिप्रं प्रणाशं सधुपैति जातः पापैर्विलग्नस्तमयाभि
तच्च ॥ २ यावन्तो भागलग्नस्योदितास्तावन्त एव भागास्तुत्यर्थं राशोः परित्याज्याः शेष भा
गेभ्य आरभ्य पंचमस्य सप्तमाष्टमनवमराशयो दशमराशौ लग्नोदित भागत ल्योणा
च्चक्रस्य परार्धे शेषे पूर्वो भागे क्षुराः पापं ग्रहा इतं भागे पश्चिमे सौम्याः कीटलने
कीटराशौ उदयगोष्ठिं कर्कटयो रन्यतमस्योदये जातः शिशुः क्षिप्रमाश्वे वविनाशम

कुत्र
ना

क

ईश्वर पूर्व ५२

र

पादशोभनसंगना तादृशेनयेत्युत्रेभर्तारदर्शयेन्नतः ॥ अथगर्भाधानेन
 रुवाकाम् ॥ हरिदस्वान्तराधाचसातीवारणवासवम् उत्तगवितयेचैवरो ।
 हिणीचोन्नमास्मृता आदिगवितनष्टेचपोल्लेसूल्लेसुतोत्तजेत आडाहो
 रात्रिसेधेचभूतपत्तानमष्टमीम् ॥ कथापः ॥ षष्ठाष्टमीपंचदशीच
 तथीचतदंशोमपुभयत्रदित्वा शेषाः शुभांस्तुतिथयोनिषेवेवाणश
 शांकार्यसितेनुजानो तासामायाञ्जनस्वस्तनस्मादेकादशीतिथिम्
 त्रयोदशीत्यजेदन्तागमनेनिष्टदास्मृताः ॥ अथकेशबंधनम् ॥ वा ।
 तान्तराश्रवणं शं करवाजिमूलपुष्पादिनीडुकरपोल्लेपुरेदरेषु पक्षे
 सितेरविनिशाकरसोमवारधम्मिल्लबंधनविधिः शुभदोमगात्वाः ॥
 पुंसवनं ॥ व्याजैगर्भेनृतीयवामासेपुंसवनंस्मृतम् गर्भाव्याजस्तृती
 योवाचतर्थमासिकारयेत् ॥ राजमानं इति ॥ चत्वारोमगमूलाद्यो ।
 हस्तोभाद्रपदद्वयम् जीवार्कभोमवाणश्चशक्तः पुंसवनादिषु ॥ अथ ।

दीना
पक्ष
७६

अथगर्भा

जेष्ठा

माहे श्वराः हितकुजे ज्येष्ठ रवींद्र सौरि चंद्रात्मजा सप्त
न चंद्रादि वाकराः सुः

तदीजरेः

704

सु.
द.
८

सीमंतोन्नयनं नारदः ॥ चतुर्थे मासि षष्ठे वाप्यष्टमे वा दिने शुभे बलोपपन्नं
पत्न्योः चंद्रमा एव लाल्बिने ॥ अत्रैव हितायां ॥ आधानादष्टमे मासि सीमं
तोन्नयनं भवेत् नवमे मासि वा कुर्वाद्यावद्गर्भस्य मोचनम् ॥ पक्षवृद्धौ गुरुः
पूर्वः पक्षः शुभः प्रोक्तः ॥ हस्तश्चात्तं निर्वेदिना पूर्वाक्षरं वनत्रापि नापणं
कटाचन ॥ अथानिधिः ॥ द्वितीयापंचमी षष्ठी सप्तमी द्वावशी हरिः त्रयो
दशी तृतीया च शक्ता सीमंतकर्माणि ॥ नक्षत्राणि कर्तव्या ॥ हस्ताङ्ग
पुष्पमूलानि सौम्या विसृज्य नर्वसः प्रोक्ष्य पादद्वयं प्रोक्तं माषाढाद्वयमेव
च श्रेष्ठानि कथितानि एव धिस्मा एकादशी वत्स सातौ तथा मन्त्रायां तरेव
त्यां फाल्गुणी द्वये आश्विन्यां च वनक्षत्रे कर्म सीमंतं कर्तव्यं नरसंपद्यते
देवाद्यदि स्याद्गुरुतल्पगः ॥ लग्नशुद्धौ वसिष्ठः ॥ केन्द्रत्रिकोणाविध
नायुगैः शुभैः उत्पिवालाभारिगतेः शुपापैः षष्ठाष्टलग्नां विवर्जिते दो
सीमंतकार्यं शुभं देव ॥ अथ ज्ञातव्यं ॥ यस्मिन्मूहने जनिता

मारस्तामिनिधेयं बलजातकर्म सेतर्प्यदेवान्सापितृन्विजोऽसुखवर्णीगोभूतिल
 कांस्पवसैः ॥ वैद्यनाथः ॥ जन्मनोनेतरं कार्यं जातकर्म यथाविधि देवादनी
 तकालश्चेदनीतेस्तुतके भवेत् अस्मिन्नना प्रकृतं चोच्चाद्वैपुत्रजन्मानिहि
 नेनालं तमः पश्चात्सुतकेन विधीयते मृदुप्रवृत्तिप्रचरेषु भेषु चारिक्तपर्वा ।
 त्वदिनेषु कार्यम् शुभग्रहाणां दिनलघुवर्गो न जातकर्म त्वयवाविधेयम् ॥
 अथ स्नानपाने देवस्तव लभे ॥ रिक्तो भो मन्त्रजेद्विष्टिं चामीपाने मवेधानेम्
 मृदुप्रवृत्तिप्रभेषु स्नानपाने हि तौ शिरोः ॥ अथ पश्चात् स्नानम् ॥ सोम ।
 शुक्लपुष्पाज्याः प्रसूतिस्नानकर्माणि हेयाप्रतिपदाषष्टीनवमीवति
 थिदयः द्वात्रिंशत्भरणीमूलमाङ्गुष्ठपुनर्वसुः मघाचित्राविशाखा
 चश्रवाणादशमस्तथा एतां प्राणहरास्तान् स्नानेन कारयेत् यदि
 स्नानं पञ्चवीनपुनः स्नानं न विधीयते ॥ अथ नामकरणम् ॥ एकादशे ।
 निविप्राणां त्रिगणानां त्रयोदशे वैष्णवानां चतुर्दशे कार्यं मासान्ते शूद्रजन्म

हन्ता

म.
द.
५

नाम ॥ नामकरणमिति शेषः गार्गः ॥ सायान्ने दुहयोगे च शानिभूमिजवा
सरे रिक्तापर्वीष्टमीविष्टिः किंल्लुञ्जो न विशेषतः एते दीपैर्द्युते काले एव
पिनकारयेत् उत्तरेवतीपुष्पो हस्तामूलैश्च वारुणं श्रवणादिनिमेषं च स्वा
तीमृगशिरस्तथा प्राजापत्यं धनिष्ठा च पश्चिमानामकर्मणी ॥ वसिष्ठः ।
तत्रादरे वाचतरे चारे वा विवर्जयेत् तल्लकाररेफम् तन्मा सनामादिकमे
व चित्तं स्पृष्टे वदेद्दक्षिणकर्णरेधे चेत्त्रादिमासनाम्मानि वैजं होय जनार्दनः
उपेक्ष्य यत्तत्पुरुषो वा स देवास्त्रिविधः यो गीषाः पुंशुर्गैकाक्षो ह्यसो न ।
तो व्युत्तस्तथा च कथारिनिचेतानि कमादाहर्मनीषिणः ॥ राजमान् एव
कन्यो न दीपवर्तपाटपादिनाम्नीतथा प्रेषादिबोक् सो च तथा बलान्तो ।
महिपत्तनाम्नी प्राज्ञो न कुर्वीत हिताय नित्यम् ॥ दोलागो ह्यगो गुरुः ॥
दोलागो हस्तकर्तव्यं दशदशमेपि वा श्रमीष्टे प्राणदिवसे चैव ज्ञा एव ।
लान्विते मरुप्रवादि प्रभेषु माना वा जलयोधितः ॥ अथ सूर्यदर्शनं ॥

योऽपि सूर्यं दृष्ट्वा विंशे दिवसे पिब

पदे

अश्विनीपेहिणीसौम्येपुष्येमेचोत्तरात्रये हस्तश्चित्रातथास्वातीश्रवणो
 रेवतीतथा एतैरेवप्रशंसन्तिबालानोसूर्यदर्शनम् ॥ अथचंद्रदर्शनम् ॥ त
 तःजृणीयेकर्तव्यमासिसूर्यस्पदर्शनम् चतुर्थमासिकर्तव्योशिशूनांचंद्र
 र्शनम् ॥ अथदीपिकायांशिशूनिप्रमाणम् ॥ आर्द्राधोमुखवार्जितान्यु।
 पहनेपरिक्तेतिथौवारेभौमशतं रेवतीलाकन्यालिंसिंहोदये सह
 ष्ठ्यचतुर्थमासियार्द्रामासेतृतीयेशशीतृतीयेशुभदोशीशोरथ।
 गृहान्निष्कासनंकारयेत् ॥ अथजलपूजनंदीपिकायां ॥ अश्विन्यांच
 तथापोलेहस्तेपुष्येचवैस्त्रवे जलपूजाचनारीणोनित्यंसेपद्यतेस्त्रवे
 शनिशुक्रजुजाकीनांवारेषुपरिवर्जयेत् बुधेसोमेतथाजीवेशुभदंज
 लपूजनम् ॥ अथतोभूलभक्षणंराजमातीण्डे ॥ मूलादिनं प्रवणानि प्र
 षकोत्तरास्त्रेपास्त्राखिविलस्रजनीकरणाकभेषु वारेषुजीवेशशीस
 र्यमितेडुजानांतामूलभक्षणविधिःशुभदःशिशूनाम् सार्धमासह

अथ १४४
५

प्र

मु.
द.
१०

येदद्यान्नोदलेषयमेशिशोः कर्पूरादिकसंमिश्रविलासायहिनायव ॥
 अथभूस्मृपवेशनप्रमाणे ॥ पंचमेवतथा मासिभूमौतमुपवेशयेत्त
 त्रशस्तागृहासर्वेभूस्मृपवेशनविशेषतः वस्त्रोत्तरेड्मृगमैत्रकणखिनीषु
 वारेषुसप्तसुविशिष्टजस्यवारे मासेषुपंचमइहप्रविमुच्यारिक्तशस्त्रे।
 शिशोःभवन्तिभूस्मृपवेशनप्रोक्तं वराहपूजयेत्तत्रपृथिवीवतदादि।
 जम् पूजनपूर्ववच्चित्रगुरुदेवद्विजन्मनाम् भूभागमुपलिप्पायकत्वा
 तत्रतुमंदलम् शाखप्रणपाहशब्देनभूमौतमुपवेशयेत्त मंत्राश्चात्र
 भवेन्तीमेतन्मैत्रिगादितः शृणु ॥ मंत्राः ॥ रत्नैरेवसुधेदेविसदासर्वग।
 तंशुभे आयुःप्रमाणंसकलंनियतिसहस्रिषिये ॥ अथनवान्नपा।
 शनंमार्गः ॥ षष्टेमासिप्रजुर्वीतबालकेस्मान्नपाशने तदभावेष्ट
 मेमासिजुर्वीतमेवत्सरेपिवा ॥ नारदः ॥ षष्टेमास्यष्टमेवापिप्रसोस्त्री
 णात्तपंचमे सप्तमेमासिवाजुर्वीतवान्नपाशनेशुभम् ॥ जगन्मनो

हरेर्विस्रुः ॥ विस्रुहलकिरणो हि मरारिबीयमाय वरुणादिनिचित्राः प्रसि
 निष्पवस्रपोलभरोहिणपुत्राश्चाशीशुभोजननाराः ॥ अतोद्यये ॥ हस्तो ।
 विशाखाखर्विमघाईमूलस्वातीतुवित्रादिनिविस्रुपूषाः वागश्चक्रैज्यर
 वीडुजानां शास्तान्नपानेप्रथमोशीशुनाम् ॥ राजमार्गं दे ॥ द्वितीयाचतृ
 तीयाचपंचमीसप्तमी त्रयोदशीचदशमीप्राशनेनिश्चयः अभाः पंच
 पर्वस्रनदायोरिक्तायामायभोजनम् बालानामापुषोदहर्तमप्तम्यावेव ।
 केनच पट्टबंधनचोलान्नप्राशनेवोपनायने शुभदंजननक्षत्रमशुभं
 त्वन्यकर्माणि ॥ राजमार्गं एतलम् ॥ लाभार्त्रिषष्टभवनोपाताम्यसोम्याः सो
 म्यग्रहानवमपंचमकंदकस्याः लग्नप्रदत्तसाचिवत्तवृहस्पतीन्नामन्त्रोप
 भोगकरणेविविधोपभोक्ता ॥ अथकर्णवेधेर्गार्गः ॥ मासैष्टमेवासप्तमे
 षष्टमेवापि वत्सरे कर्णवेधेप्रशंसंति शुक्लपक्षे शुभदिने कार्तिकेमा
 सिपौषेचचैत्रेवाफाल्गुणोपिवा कर्णवेधेप्रशंसंति प्रष्टव्यः श्रीविवर्ध

होर

ह

वा

मु.
द.
॥

नम ॥ व्यवहारसमुच्चये ॥ नजन्ममासेन च वै त्रयोषे हौ प्रसूने नभा ।
 इमे ते नियो नरिक्तेन चाविष्टि दुष्टे कर्णस्य वेधं मुनयो वदन्ति ॥ बाधाय नः
 मूले चार्श्वे न धातुचित्रसहिते हस्ते विपूर्वे तथा च इति ष्य पुनर्वसौ श
 तभिषावोरिति शोभने लग्ने सोम्य पुनर्वसौ वा स्थिरारहे पक्षे सिते वातनः
 केन्द्रे शुक्रवृहस्पती शुभकरो कर्णस्य वेधः शुभः ॥ अथ चूराकराणामुरुः ॥
 तृतीये वृश्चि शोर्गर्भा जन्मनो वा विप्रोषनः पंचमे सप्तमे वा पितृस्यः पुंसो ।
 यवाशुभाः ॥ पशुशरः तिथ्या ॥ पंचमी सप्तमी चैव वृहदशेकादशी तथा
 त्रयोदशी तृतीया च द्वाारकर्मस्तुत्वावहाः ॥ वारशुद्धिः ॥ सिते ज्येष्ठे सोम्य वा
 रे पुटोरपक्षे ह्येहितं इंदुवारो सिते पक्षे वारा शोषा न शोभनाः ॥ वासः
 अश्विनी श्रवणं स्वाती चित्रा पुष्य पुनर्वसुः धनिष्ठा रेवती ज्येष्ठा मृगशिरा
 क्षरक्रिया ॥ लग्नशुद्धिः ॥ दौरे चारिणां कुराः शस्ता केन्द्राग्नीगां शुभाः
 तावच्चालोरी शोर्गर्भे एयावन्माता तृगर्भिनी गर्भमातुः कुमारस्य न ऊर्या ।

७॥

शूलकर्मन् पंचमासादधं ऊर्ध्वं दत्तं कुर्ध्वं न कारयेत् जोष्टमासिनयामार्गे
 दौरेपरिणयेवनम् जोष्टपुत्रं दुहित्रे शुभ्यन्तः परिवर्जयेत् ॥ श्रीपतिः ।
 केशवमानर्त्तपुरेपा दत्तिपुत्रपुरं महिषुत्रम् दितिमदितिं च स्मरतो दौरे ।
 विधौ भवति कल्याणम् शुभसाधारणो वीरिषः ॥ शुभद्वन्द्वः पितृपंचक
 शुषड्द्विधिस्य शुभतरयमर्त्तः विमैत्रभेषजसन्निभापि दौरे ।
 निधने प्रयाति महीभूतो पंचमपंचमेन्द्रिदौरे च कार्यं हितमुक्तं भेषु न
 लभ्यते चेत्तु न दुक्तं धिस्थानदौ दयेवानि विलेविधेयम् भूदेवभूमीपानि
 देशानामिव धाद्विमुक्तोस्तसूतकौपि प्राधानकाले निविलाधरणे ।
 दौरे विधेये खलु निर्दिष्टं ॥ श्रीपतिः ॥ नस्त्रानभुक्तो न्कटभूषि ।
 नानामभोगायात्रा समणेन्मुखात्तौ दौरे विदधात्रिषि संधयोर्वाजिजीवि
 षूणो नवमेन चान्ति राजकर्मनिपुक्तानो नटानो रूपजैव नाम् शुभशु ।
 कर्मन खलु देनात्तिकालविधिर्हणाम् ॥ विचारंभः ॥ मार्कण्डेयः ॥ प्रा

रुत्तर

जं रे

प्रांभ

तं

शुभतर
हृत्

५५३

सु.
द.
१२

नेत्रपेवंमेवर्वस्यप्रसूनेजनार्दने षष्ठीप्रतिपदेचैववर्जयित्वा तथाष्टमी रिक्तो
 पंचदशीचैवसौरिभौमदिनेतथा एवेसुनिष्ठिनेकालेविचारंभेत्तकारयेत्
 वारशुद्धिः ॥ विचारंभेगुरुःश्रेष्ठमध्यमोभृगुभास्कर मरुतोभौमसौम्यभा
 मविद्याबुधसोमयोः बुधसोमयोरितिधनुर्विचारंभे ॥ दीपिकायां ॥
 अदिनिगुरुःयमाकंस्थानिचित्राप्रिपितुप्रववसुहरिमृलापंवीदुभापो
 त्पभेषु नपनशशिवुधादेविसुबोधेविषोषसुसमयानिथियोगेवाप
 विद्याप्रधानम् ॥ श्रीपतिः ॥ मृगादिपंचसंशिवेषुमूलेहस्तादिकेभ
 विनयोस्विनीषु पूर्वात्रयेवश्रवणेवनद्धादिश्यासमारंभसुघोतिमिडो
 ग्रयोपनयनेराजमार्तारि ॥ पितुःसूर्यबलंश्रेष्ठेणावावर्णशयोः
 वरोः सर्वेषांगुरुचैदाकेबलंश्रेष्ठेवतादिषु । शतीवडुष्टेसरराजपू
 ज्यसिंहास्थितेवादिजपुंगवानो व्रतसंबंधावलचैत्रमासेकृतंविण
 सुःशुभमौख्यदंस्यात् ॥ वसिष्ठः ॥ शाखिष्वर्वावर्णस्वरःपुनृणोबो

अ

सतामैवादेशे मौजीबंधनं द्वादशो दिशाम्

११३

लपूर्वके नतोन्वेष्टोऽग्ररुबलेमुत्थमाचार्याशीषयोः ॥ नारदः ॥ प्राधानाद ।
 एमेवर्षेजन्मनोवाग्जन्मनाम् ॥ काण्डकालेमनुः ॥ वृत्तवर्षस्यकामस्य
 कार्यविप्रस्यपंचमे एतोबलार्थिनःषष्टेवैशाखार्थार्थिनोष्टमे ॥ माससु ।
 द्विवासेष्टः ॥ विप्राणामुपनयनवसंतसमयेधराधिनाथानाम् ग्रीष्मात्तो ।
 शारदिविशांसासाधारणःपंच ॥ ज्योतिर्फलोदयेतिथिश्चादिः
 द्वितीयाचतुतीयाचपंचमीदशमीतथा षष्ठीचकादशीतद्द्विदशीशु
 भदावने शुक्लपक्षेद्वितीयाचतुतीयापंचमीतथा एतास्तुतिथयोम् ।
 धाफलदानिदिताप्रणः ॥ वारश्चादिः ॥ शास्त्रोक्तकावामरपूजितानां ।
 दिनेषुमौजीविधिरिदुसूर्यो ॥ नक्षत्रश्चाहोवसिष्टः ॥ हस्तत्रयेचश्रव ।
 णत्रयेचधातुद्वयेचुत्तरमेत्रभेषु पौष्णद्वयेचादितिभद्वयेचशास्त्रोद्विजानां
 खलमौजिकर्म ॥ नारदः ॥ विषष्टायगतैर्पापैःलग्नाष्टोत्ताविवर्जितैः
 शुभैर्षष्टालग्नोत्तावर्जितैर्नाहिमोश्चना अदिर्नविद्यानेयस्यवर्षेपापे

कृष्ण

मध्योत्तौ सूर्यसुतः कुजोपिनेष्टावुभौ पूर्वमुनिप्र
दिष्टौ ४०

सु.
द.
१३

३१५
एमेयदि चैत्रमीनगतेभानोनस्योपनयनं शुभम् ॥ रत्नकोशे ॥ गोचराष्ट
कवर्गाभ्योयदिशुद्धिर्नलभ्यते तदोपनयनं कार्यं चैत्रमीनगतेरवौ ॥ ना।
रदसंहितायोगलग्नः ॥ कल्पपक्षचतुर्थे वसन्त्यादिदिनत्रयम् ३।
योदशीचतुर्थे च मृगशिरावेते लग्नः ॥ वसिष्ठः ॥ वृतेर्दिपूर्वसेवायां ५॥
वारियोयदिगजेति तर्हि नैस्यादनध्यायं वृतेन नवनकारयेत् ॥ श्रीपतिः
पौषादिवनरोमासांपौषादिरकालजा वृतेयात्राविवाहं च वर्जयेत्
सप्तवासरात् पौषादिनत्रयं वर्ज्यं माघे वैवादिनद्वयं फाल्गुणादिनमेकं।
तचैत्रचतुर्दशिकाद्वयम् ॥ इति मरुतदपणे संस्कारप्रकरणे तृती।
यम् ॥ ३ ॥ अथ विवाहप्रकरणम् ॥ तत्र सिद्धा ग्रहो दोषा पाटल।
सारे ॥ वार्णववश्यं शुभं यश्च नागयोनिश्च मेत्री खलु योगात् शुभ
मेलको नाडिकश्चादि रते यथोत्तरं सुर्वलिनीष्टदोषाः नाडीवैधेयं।
लाग्रहो सप्तसूराशीकृत्के षड्गुणागतामेत्रोचसोहार्दपंचविटयोः यो

ॐ

715

निमैशोचवत्वारित्रयस्ताराबलेगुहाः वषणत्वेद्वौगुणोयोक्तौवर्णवैकः फले
 र्तिनः ॥ **वर्णकृतेनारदः** ॥ कषालैककटाविपास्तद्वयं द्वाविपास्तयः ।
 क्रमेणचत्रयोवैश्याः शूद्राश्चैवत्रयः स्मृताः पुवर्णाएशास्त्रीएशौश्रेष्टहीने
 नथाशुभम् वर्णज्योत्स्नातृयानारीवर्णहीनस्तयः पुमान् विवाहंयदिज
 वीननस्याभर्तानजीवति ॥ ज्योतिर्निबन्धे ॥ सर्ववर्णान्तेषुभक्ष्य
 स्थानेजलोद्भवाः सिंहहित्वात्तुसिंहस्यवर्णान्तेष्टुकिंविना । शार्ङ्गधरः
 वरदाङ्गणयेशावत्कन्यदौकन्यकुर्त्तकान् वरभनवहृष्टेषास्तारासोनिप
 रस्मरम् शुभदाजन्मनाराहृद्योरैकदेवर्जिताः निशाः त्रिपंचसप्तः स्युः
 शेषाश्चैष्टाभकृत्के ॥ **योनिकृत्तम्** ॥ वरुणाश्विभयोरश्वयोनिर्यमा
 न्ययार्जितः पुष्यवृत्तिकयोर्मेषः सर्पोरोहिणी सौम्ययोः मूलाईयोऽं
 नोयोनिर्विहालादितिसर्पयोः मघाफल्गुणयोरात्रुर्यमोपानयोः
 पशुः विजाविशाखयोर्व्याजोमहिषः स्वातिहस्तयोः कर्णाप्ययोर्वानरः ।

स्या

५

भगवत्योः

रूपा

सु.
द.
१५

विधानियुयोः

७१६

अमृतोत्पत्त्युत्पद्योः विप्रदीभिर्जनितोर्वधुः सिंहो जोग्यपत्न्याष्टयोः प
अपालकयेवीत्येदंपत्नोर्नपभृत्ययोः ॥ वसिष्ठः ॥ त्वभुरगोष्ठीणामिभे ।
इसिंहो बोत्वात्सुसंतत्त्वजवानरं च गोव्याजुमयवोत्तममार्हिषे च वैरं ।
नार्योर्नपभृत्ययोश्च ॥ अथ सत्यं ॥ भोमं शुक्रो बुधश्चोभानुश्चादिर्भ
पुंजजः गुरुर्मदः शनिर्जीवो मेषादीनामधीश्वरः । रवेः समोत्तमि ।
शार्ङ्गो चंद्रो रज्यां पणवरी इदो नैरात्रवो मित्रे रवी ज्योतिनरे समाः समा
ऊजस्य शुक्रो रवी बुधो रिसुहृदो परे तस्य चंद्रो रिसुमित्रे शुक्रो रीतिनरे
समाः गुणारोहिता मित्रा शार्ङ्गो रीतिनरे परे रवी भृगो समा विज्य ऊजो मि
त्रे शार्ङ्गो रीतिनरे पु शने गुरुं समा मित्रे शुक्रो रीतिनरे परे अन्त्या नमि
त्रे शस्ते स्यात्समं च वत्सु मध्यमम् उदासीनं कनिष्ठं स्यात्समं निदेशात्तव
स्तनम् ॥ अथाणकुरे पाटलसारे ॥ स्वरासे चोत्तमा प्रीतिर्मयी स्यात्तर
देवयोः अमृतसुरयोर्वरेस्तुमीनवत्तसोः ॥ शार्ङ्गधरः ॥ रक्षो

देवतामममादेदेवममददत्यप्रिभाऊणाः ५२

ए^तं पुमान्स्यात्कन्याभवनिमानुषी केपील्येनितदोद्वाहं वा स्तं केपीहनेष्व
 नि यदि स्याद्वात्सीकन्यापुमान्भवनिमानुषः विवाहेचाष्टमेमासेमौ ।
 संभक्षयतीपमि रदोगाणेयिदापुंसः कन्याभवनिमानुषी विवाहश्च ।
 शुभः प्रोक्तो वासिष्ठात्रिपराशरैः ॥ शुश्राणीकुरेनारदः ॥ षष्ठाष्टमे
 ति ननु पंचमेतन्पयता नैस्त्रिद्विद्वादशेन्यपुदंपत्योः प्रीतिरुत्तमा ॥ ज्यो
 तिः प्रकाशे ॥ एकाशौ महाप्रीतिवत्तथैदशमेस्वात्म तृतीयेकाद
 शविज्ञेस्वप्रजासमसप्रके ॥ ज्योतिर्निबन्धे ॥ नक्षत्रमेकं यादभिन्नं ।
 शिनदंपती तत्र सुखं लभेताम् विभिन्नस्तु यदि चैकशाशितदा विवा ।
 हः सुखदा विवाही एकाशौ शुभाद्वाह एकभाशौ मूर्तिपदः यदि स्या ।
 द्विन्ननक्षत्रं शुभदशानको ब्रवीत् ॥ शालुकः ॥ दंपत्यो रेवशापी स्यात्
 भिन्नस्तु यदा तदा गणदोषोऽप्येकनाशो विवाहः शुभदः स्मृतः ॥ ज्यो
 तिः प्रकाशे ॥ एकदं चैकपादे च विवाहः पुत्रपोत्रदः ॥ संहितायाम् ॥
 विवाहः प्राणहनिदः एकदं भिन्ने पादे च x

सु-
द-
१५

न्या
 चरि^१ दीशानभिषाफालानीचोत्तएस्तथा पूर्वभाद्रपदामूलं ज्येष्ठाह
 स्तः पुनर्वसुः ॥ इति प्रथमनाडी ॥ पूर्वफाल्गुणिकावित्राधानिष्ठाभर
 णीस्रगः पूर्वषाढोनएथाचपुष्यभाद्रपदोत्तए ॥ इति द्वितीया ॥ कृ।
 त्रिकाणोद्दिणीस्वा^२ तं मञ्चाश्चैव रेवती अवणोपि विशाखा ज्येष्ठा मृग
 श्रिकास्मृता ॥ बृहः ॥ आयेकनाडी ऊरुते वियोगं मध्ये कनाडा सुभ
 योर्विनाशः प्रेत्योचवैधव्यमतीव दुःखं निस्त्रापितस्मात्परिवर्जनीयाः
 प्रस्थापवादः ॥ रोहिण्याङ्गारगोङ्गाग्नीष्य अवणपौलभम् ग्रहिवुधार्त्त
 मेने पुनाडी दोषो न विद्यते ॥ इत्यष्टौ कुरानि ॥ अथ कन्यावरणम् ॥ पू
 र्वत्रय अवणमैत्रभवेस्वदेवहौनाशवासवसमीरणदैवनेषु डात्ताफ।
 लेक्षऊसमादत्त पूर्णपाणि रश्मोत्तशान्त हृदयो वरयेत्कुमारिम् ॥ म
 हेश्वरः ॥ प्रशुभैस्त्रिषडा यमोश्चितैः शुभविदैः सनधर्मकैः दुर्गैः यदि।
 वोपचयेगुरुं स्थितश्चरभवे वरयेत्कुमारिको ॥ अथ वरवराण्यवहारचरे

स्वरे ॥ पूर्वात्रिनयमाग्रेयमुत्तरात्रिनयेनया ऐहिणीपुत्रवरणेभागाःश
 सनेनदा उपवीतेफलपुष्पवासासिविविधानिच देयवरायवरणेकन्या ।
 धात्रादिनेनवा प्रत्यासनेनानिहरेप्रत्यादेवानिदुर्वले वृत्तिहीनेचम् ।
 विचषस्सकन्यानदीयते ॥ स्मृतिचोडिकायांऊलमथोमुराणानिच्युयः॥
 कृतेवाग्निच्युयेपश्चात्सुभवातिगोत्रिणाम् तद्धानमंगलकार्येनारीवे
 धयदुःखदम् ॥ मोदुच्यः ॥ वासानानतरेयत्रऊलयोःकस्यचित्सूतिः
 नदासंवत्सादृष्टविवाहःशुभदोभवेत् पितरद्वयमशौचंस्यान्नदधमा
 तरेवच मासत्रयेनभाषायांतदर्थंधातुपुत्रयोः ॥ देवतमनोहरे ॥
 प्रातिवृत्तेमपिरुस्यमासमेवेविवर्जयेत् विवाहस्तननःपश्चात्तयोरे ।
 वेविधीयते दुर्भिक्षेएष्टभोगेचपित्रोर्विप्रोणसंशये प्रौढायामपिकन्या
 योप्रातिवृत्तेनदुष्यति ॥ पुत्रकन्याविवाहकाले हव्यवाहनः॥ परद्व
 मध्येनोद्वासाकन्यावर्षद्वययतः सोमोभुक्तेनगोधर्वस्तनःपश्चादुना

सु-
द-
१६

शानः ॥ कश्यपः ॥ विवाहोजन्मनस्त्रोणोयुगमेष्टेषुत्रपौवदः प्रयुगमेष्टी
 प्रदः पुंसोविपरीतेनसुत्पुदः ॥ व्यासः ॥ प्रष्टवर्षाभवेद्दौरीनववर्षा
 त्रयोहिणी दशवर्षाभवेत्तज्याद्वादशीसुषलीस्मृतः दशवर्षादानीको
 ताकन्याशुद्धिर्विधार्जिता तस्यास्तारैडुलग्रानोपाणीप्रहोमतः
 संप्राप्तेद्वादशेवर्षेयः कन्योनप्रयच्छति मासिमासिरजस्तस्यापिता
 पिबानेतिन्यशः पितापितामहेधातापितृयोमातुलस्तथा पंचैते
 नरकंयानिहृष्टाकन्योरजस्वला ॥ मासशुद्धौनारदः ॥ मासुपा ।
 लाणवैशाखज्येष्ठामासाः शुभप्रदाः मध्यमांकार्तिकोमार्गशीर्षो
 वैतिदितांपरे ॥ बुधराजान् ॥ पौषेमकरसंस्थेर्केचैत्रेमेघगतैरवो
 प्राषाढेमिथुनेचैवकेप्लाहुः करणीरुनम् ॥ नारदः ॥ नजन्ममा ।
 सेजन्मर्दनजन्मदिवसेतथा नाशार्भस्तस्यापिदुर्हृत्तर्वाकरप्र
 हः ॥ गुरुः ॥ ज्येष्ठेनज्येष्ठयोः कार्येनृतार्यापाणीपीडनम् तयोस्के

प्रश्ने

नरेज्येष्टेज्येष्टमासेपिकारयेत् ॥ वारहः ॥ द्वौज्येष्टौमध्यमौप्रोक्ता
 वैकौज्येष्टः शुभावहः ज्येष्टत्रयेनकुर्वीतविवाहेसर्वसंमते ॥ भार
 हाज्येष्टावादमाह ॥ ज्येष्टेष्टस्यकुर्वीतभास्करेचानवास्यते नान्य
 वादीनिकार्याणिदिदिनानिचवर्जयेत् ॥ वसिष्ठः ॥ शुक्लैरुद्दिनी
 यद्विनयवकुसुमपक्षदशम्योगातांशुभांसुः तस्येष्टमीकृत्यगोणे
 शउर्गाशुतर्दशीवापिनिधिविवर्ज्याः ॥ वारहः ॥ वारहः ॥ वारहः ॥
 शुभवेवराणांसूर्यार्वेवारौखलुमध्यमौतौ त्वाज्यःसदाभूमिसु।
 तस्यवारंकार्माकांतिष्योत्पितौपदोषौ ॥ नक्षत्रशुद्धिः ॥ तिस्रो
 त्रयमूलमद्योत्यमेत्रप्रानेशचंद्रार्कसमीरभेषु सदाप्रशस्ताखलु
 कन्यकायाःपाणिग्रहेवेधविवर्जितेषु ॥ शुभवेधादिविचारःनार
 दः ॥ निर्यकोचोश्चुगारेखाद्वेहरेवेवकोणयोः द्वितीयेशोभकोणे
 पिथिस्थं चक्रं विन्यसेत् भान्यतःसाभिजित्येकरेखास्येनत्तवि।

सु-

द-

१७

दुभम् ॥ वामिष्टः ॥ चवेनामिन्नेकरेखास्थितेनताद्विद्वत्तत्वेचरेणप्र।
 दिष्टम् भूरेर्विद्वत्सर्वधिस्सौम्यैर्विद्वन्ताविलेपादमेकम् ॥ प्रथमलम्बा
 वाहः ॥ सूर्येन्द्रादशमृत्तंषष्टेगुरुखनिजस्तृतीयेच सैलनयान्तादे
 वाकरपुत्रोष्टममग्रनःपादैः..... पञ्चाङ्गाविशानिर्नमःसु।
 श्रेद्धस्तु पंचमंशुक्रःसर्भाचरापिचनवमंसप्तममृत्तंशशांकेस्तनः
 प्रथमानदोषोत्रिविधमः ॥ साध्यद्वर्षणशालानांवेधुनिच्यति।
 पानयोः यद्गोदुस्यवातेस्यात्तन्पातेननिपातितम् ॥ प्रथमार्ज
 रदोषमाहवामिष्टः ॥ ग्रन्थानिगोदुपरिच्यतिपातपूर्वव्याजान।
 गोदुपरिशालमहाशानीषु चित्रानुपधार्पितृपन्नादस्वभेषुसा।
 दितामूलशाशिसूरिषुमूर्ध्निभेषु रेखामेकामूर्ध्निगोदुस्यसप्तनि
 र्यक्तुत्वाप्यत्रवार्ज्वरचवे, निर्यग्रेवासंस्थगोशुद्धभानोईकंपातेदो
 षएकार्गलाद्याः ॥ प्रथमदोषानाहलक्षः ॥ यामिन्नेकराविः।

निष्टेयस्मिन् दशशीतया द्वयोर्योगो हनेत्तदौर्ध्वं घेष्मन्त्वादिनोदश
 शून्यवेदं रूपाणां दिग्गतिर्यथो धृतिः पुनर्विशन्त्वा शुनिदशया
 गाः प्रकीर्तिताः मरुतोद्याग्निभूपालचौरस्त्युरजोशनिः कालीर्ह
 निर्देशाद्वा हे दोषास्त्याज्या सदा बुधैः ॥ अथ युनिदोषमाह नारदः
 शशोके ग्रहसंयुक्ते दोषः स ग्रहसंज्ञकः सूर्येण संयुक्ते चंद्रे दारि।
 शोभवानि प्रवे ऊर्जेन मरणं व्याधिसौम्येन त्वनपयता दौर्भाग्यं
 रुणा युक्ते सापत्न्यं भार्गवेन तु प्रवृज्या सूर्यं पुत्रेण एहणा कलहः
 सदा केतुना संयुक्ते चंद्रे नैत्यं कष्टं दरिद्रता ॥ जामेच दोषमाह
 जे चंद्रात्सप्तमराशि के दिने करे त्यक्ता धनैकं न्यका भौमे च प्रमदा।
 प्रयानि विलयं सौरेण वेद्यां सरुक् जीवेशु ब्रह्मशशो कजौ शुभवशौ
 केचिद्ददं न्यक्रमान् भर्तृप्राप्ते नदी दीहतास्तु भवने नित्यं प्रवासा।
 त्विता ॥ अथोपग्रहदोषमाह नारदः ॥ भूकेपः सूर्यभात्सप्तमर्द

५ =

सु-
द-
१८

विद्युत्पंचमे शुलेष्टमेचनवमे शानिरष्टादशेतथा केतुपंचदशे
 देव शुल्क एकोनविंशतिः निचानः पातसंज्ञेयः सनवपंच
 मः मोहनिर्घातकेपाश्चुजालिशोपरिवेशकं विनैयं वैकविंशत्
 दारभ्यचयथाक्रमम् ॥ अथपंचकदोषमाह विवाहान् ॥ गतानि
 थियुनलप्रपंचधास्यापनीयम् निधिरावेदशनागांवीथियुक्तं क
 मेण नवहृतमिषुशेषेबाणसंज्ञः ब्रमेणरुगानलत्पचौरः पंच।
 मोहत्पुसंज्ञः ॥ अथदोषानंदेवज्यदोषमाह ॥ निधिवारचनद
 वेनवभिश्चसमन्वितम् सप्तभिश्चहरेद्भागशेषोक्तेफलमादिशेत्
 निधिवारचनत्वेनवभिश्चसमन्वितम् सप्तभिश्चहरेद्भागशेषोक्तेफ
 लमादिशेत् विशेषेत्तजलविंशत्येवशेषप्रभेजेनः सप्तशेषेव।
 नृपातोत्तेयवज्जलक्षणम् ॥ इतिदशमहादोषः ॥ अथलक्षण
 द्विविविधमः ॥ त्वाज्जालप्रेष्टयोमंदाष्टशुक्लेतुल्यपाः रथेव।

म

शदयः पंच सर्वस्वे नृगुहसमौ ॥ पुनः ॥ नदेयः पंच मेपायः चंद्रः वृष्टाष्ट
 वंशजेन चंद्राष्टनलग्नस्योर्विषसुक्रैर्विवर्जयेत् ॥ पुनः ॥ दुष्टि
 वारिभवाष्टगोदिनकरचंद्रास्तिलोभार्थगो भोमः चंद्रसहेजायोगावुध
 गुरुरिष्ठाष्टसप्तनगौ शुक्राष्टादशाष्टसप्तनरिषुष्टन्यत्तपशानिः सूर्यव
 द्वाष्टसप्तवेलप्रबंधराहेतः पाणी ग्रहेणोभनः ॥ अथगोधालील
 लः ॥ लग्नयदानालि विष्टुष्टन्यज्ञो धालिक साधनदावदोर्ति ल
 ग्नेविष्टुष्टे सति वीर्य युक्ते गोधालिके नैव फलं विधत्ते ॥ देवतमनोह
 रे ॥ उल्लेकं क्रानि साम्यं च मूर्तेषु वृष्टाष्टगः पाणी पंचगो धालिके
 नान्याग्रन्यदोषाः शुभावहाः ॥ भागुरिः ॥ गोभिः यष्टुष्टतोभिः
 खरपुरदालितायातु धालिर्दिनोत्ते स्त्रीद्वाहे सुदरीणा विविधधन
 सुतागोपसंपत्पद्मात्री नैस्मिन्कालेन चर्तनं च निधिकरणं नैवल
 प्रेनयोगाः व्यातप्रसोसुखार्थं शमयार्ति डरितान्पुन्यितगोरजस्त

...पयनवमपुनपदाश...

मु-
द-
१५

भातो जेजुमसेकाशाचावत्तारकदर्शनम् सावद्युगौरजोवाम्नितावस्त्र।
 प्रेषुधैः स्मृतम् मेदवारनकर्तव्यवुधैर्लेपनीशामुखे पुरुवारनकर्तव्य
 मस्तादुपारिभास्यतः ॥ समरसारात् ॥ यत्रैकादशाष्टौद्वितीयो।
 वात्सनीयाः गोधूलिकः सविज्ञेयः शेषाधूलिमुखास्मृताः पुनाह
 नेर्कैर्कदिनेशनौवाविभागनष्टेशशीशुक्रयोश्च सूर्याधिविद्येशुभदे
 चजीवेलप्रज्जैस्तेचमुखेरजन्ताः ॥ अथविवाहकृत्येणोर्गधरः ॥ वि
 वाहकृत्यनिर्गविलेविवाहमेविलोकयेन्नात्रवल्गुहिमशुतेः नवत्रि।
 षष्टेनिविवाहपूर्वतो नवर्णकोमंडुपतेलमेगलम् । यत्कार्यं पारवु
 तन्नक्षत्रेविनिर्दिशेत्प्रातः पूजाचलोद्गमत्रेविषमदिनेशेभवेदे
 देवतमनोहरेनिर्गदुमाह ॥ चित्राविशाखाशान्तारकाश्विनी ।
 ज्येष्ठाभरणोशीवभाजुनष्टयं हित्वाप्रशस्तेफलनेलवादिकाप्रधा
 नकैर्कडनमंडुपादिकम् ॥ अथकौर्जीधारणम् ॥ मूलेदुरुद्वयवणा

५

ने

शितमि
५

१५

[illegible]

ह्रीं
श्रीं
२२

[illegible]

三

लगतान् षट्त्रिंशद्वर्गः सधनधीयमेषु चानुशी स्वात्सालादिषु साष्टसप्तसु रेवः षट्त्रयाधौ स्थोयमान् धीत्रायाष्ट
मकटकेषु नुबुधाङ्गीवाद्ययाष्टगः कंदस्यस्य सिनात्रयमसु तथी त्रया मरुतैर्गगः २ * त्रुदिरियं पूर्वपृष्टाष्टमपंक्तैः *

CC-0. Gurukul Kangri University Haridwar Collection. Digitized by S3 Foundation USA

नयोः १ कृभिः

429

वाहादशस्थानेभवति तदा नयोर्धोभंगकृद्भवति केचिद्योगकर्तृणां मध्ये नगापतेषु
ते योगावहभिराचार्यैः कथिताः अन्यथा तं केमडुमो ~~केमडुमो~~ अन्यथा स योगत्रयस्याभा
वेवहुभिराचार्यैः केमडुमाख्यो योगउक्तः ए तदुक्तं भवति यदि बंदाद्वितीये द्वादशके
न कश्चिद्गुहो भवति तदा केमडुमाख्यो योगो भवति अन्यैरसाविति अन्येषां गार्गादीनामे
वेमतम् केन्द्रे जन्मलग्नकेन्द्रे शीतकरे चन्द्रे वा भौमादिग्रहयुते भौमादिरहितयोरपि
चन्द्राद्वितीयद्वादशस्थानयोः केमडुमो न भवति केन्द्रे ग्रहेण युते इत्यत्र केचिन्तैः
केवलमेव व्याख्यातम् अन्यैः शीतकरे केन्द्रे स्थितैस्तस्मिन्नेव ग्रहयुते इति व्याख्यातम् ॥
यथा चोक्तम् चन्द्रकेन्द्रग्रहयुते चन्द्रमसोऽपि योगोर्तर्भवति शीतकरे ग्रहयुते इत्येतदपि न
र्थकं स्यात् तत्र च भगवान्मार्गैः व्याख्या केन्द्रगच्छन्नादिनाभानुं न वेहुहः कश्चिद्वासा
दिना चन्द्रलग्ना केन्द्रगतोऽथवा योगः केमडुमो नाम तदा स्यादत्र गार्हितः भवति निन्दितः
सौरादिरिदमयमं युताः ॥ तस्याचसारवल्याम् ॥ स न फानफाडर भराः ज्ञमेणार्थगा
भवति रविरहितैर्विज्ञातो भयमेष्टैः केरववनबोधवादिहमैः एते न यदा योगां केन्द्रग्रहव

के

३

नफा

हृ.
टी.
१५८

नितेशशोकश्च केमदुमोतिक्कः शशिने समतग्रहाट्टे एवंके न्ने श्रीत करे अथवाग्रहय
 ते केमदुमोनेष्यते स्वल्पजातके पितेन सनफाँदुराधराभावे केमदुमउक्तः तथा रविवर्ज
 द्वादशगौर नफाचन्द्राद्वितीयगौः सनफाँद्वितीयगौः सनफाँ उभयस्थितैर्धुरधरा
 केमदुमसंसितो तोनः सत्येसापि सनफाँनफाँदुराधराभावे केमदुमउक्तः तथापि स
 नफाँनफाँचयोरोदोरुधिरञ्चन्द्रसंस्थितः दोजात शकएष्टतोग्रहेन्दुरुभयगतैस्तेषुरवि
 वर्जम् केमदुमैत्रयोतो नयाभवेद्यत्रगर्हितं जल केचिकेन्द्रनवांशकेक्षितिकेचिदावा
 याः केन्द्रेषुकेचित्रवांशकेषु एतद्योगातुयंबदेति तथा चन्द्राद्वितीयद्वादशस्यैर्ग्रहैः
 सनफाँयायोगाव्याख्याताः तथा केचिच्छ्रुतकीर्तिजीवशर्मप्रभृतीभिः केन्द्रवशात्रवां
 शकवशाच्च व्याख्याताः एतदुक्तं भवति ताराग्रहैश्चन्द्राच्चतुर्थस्थानस्यैः सनफाँदशम
 स्थैर्धुरधरा प्रतो नया केमदुमः तथा चक्रतकीर्तिः चन्द्रवत्त्वर्थैः सनफाँदशमस्थैः
 कीर्तितो नफाँविहगौः उभयस्थितैर्धुरधराके मदुमसंसितो तोनः केचित्रवांशकेचन्द्रमाभ
 वति तस्माद्वाशेर्हि **याद्वि** तीयोराशिरुत्तरयदिताराग्रहो भवति तदा सनफाँ अथ वन्दन

नफा उभयस्थैर्

युयोगत्रयं
वदन्ति यथा

१५८

सू.
टी.
२५२
स्थिता

कमलः प्रोभनकमलः कोशकारवसनः पटुवासाः अजितान्वितः कलमृगवर्मयुक्तः गद
 दुःपक्षीतल्यवदनः तत्समवक्रः चटादिगः उम्भ प्रथमदेक्षाणाः पृथनरदेक्षाणाः सौमसक्त
 च॥ अथक्रममहितीयस्य सवृषं वैताल्लोयेनाह॥ दग्धेशकटे सशर्लाले लोहान्नाहुरते इ
 नावने मलिनेन पदेन संहृताभाणैर्मूर्ध्निगतैश्च मध्यमम्॥ प्राकटे गंजामगिननाइजाणे
 न सशर्लाले लोहमल्लिखत्तमहिते दग्धेः गनास्त्री लोलायाहुरते गदहृणाति वनेरणमलि
 नेन पदेन समले मवासमासेवता प्राहृताभाणैर्भाणप्रकारैः मूर्ध्निगतैर्मस्तकारोपितैरुपल
 क्षिता मध्यमोहितीयदेक्षाणाः पृथस्त्रीदेक्षाणो बुधसक्तश्च॥ अथक्रममहितीयस्य सवृष
 तानमिन्द्रवज्रयाह॥ श्यामः सरोमश्रवणः किरीटीतल्यवनिर्घासफलैर्विभर्ति भोशानिलो
 हव्यतिमिश्रितानि संचारयसं तगतोद्युतस्य भेष्यामः श्यामवर्णः सरोमश्रवणः शोमशकर्ताः
 किरीटीमौलियुक्तः तत्कर्मपत्रं पालीय निर्यासः स्वेहफलं च सप्रसिद्धमेव पतैः सभोशानि
 लोहव्यतिमिश्रितानि लोहसंयुक्तानि विभर्तिथारयति तानिव संचारयति द्युतस्यक्रम
 स्यात्पगतः तृतीयदेक्षाणाः पृथनरदेक्षाणाः अक्रमसक्तश्च॥ अथमोनायस्य सवृष

३२

: ७७
लादि: ३

वद २

ह ३
स्थानं तं नमोति X २

रपा ५

मखेन जानाति अन्नदलायतात्ती पञ्चपत्रसदृशनेत्रा प्रणामा सवर्णा विवित्रा।
 गिनानाप्रकाराणि वस्तुनिचमार्गमाणाभीक्ष्णाना विभूषणा लेकतालेकाराणभू
 धिता लोहकर्णी लोहयुक्त औत्रा योद्यात्ती मकरस्थमथो द्वितीये देक्ताणो प्रदिष्टा
 उक्ता पञ्चरत्नी देक्ताणो अन्नसक्तश्च ॥ अथ मकरतृतीयस्वरूपे रथोद्धतयाह ॥ कि
 त्रैरपमतनु सकम्बलस्तृणावापकवचैः समन्वितः क्रमप्रदहतिरत्नविभितेस्व
 र्धममकराशियश्चिन्मः ॥ कित्रा देवयो नयः सप्तभुजः सदृशतनुः सकम्बलः क
 म्बलसहितः तृणावापकवचैः शराधानधनुः सन्नाहैः समन्वितो युक्तः क्रमच
 टेरत्नविभितेस्व गतमेससक्तम् उद्धहति धारयति मकराणोः पञ्चमस्तृती
 यदेक्ताणाः पञ्चपत्रसदृशेक्ताणाः सायुधोद्धतमक्तश्च ॥ अथ क्रमप्रथमदेक्ताण
 स्वरूपे रथोद्धतयाह ॥ स्नेहमयजलभोजनागम व्याकुली तमना सकम्बलः
 केशकारवसनोजनान्वितो रत्नल्लवः नोद्धटादिभिः स्नेहमेलादितमेषानेवि
 शेषः जलघटकभोजनमशानमे पतेपावागमः तेन व्याकुलितमनश्चित्तयस्यस

तर

कृ

ह. ना.

८

कृतिलीनस्ययः परः समहेश्वरः अजो न्यत्रा विवेसर्वे चत्वारिंशसहस्रशीर्षं देवं
विष्णोर्विष्णुसंभवं विष्णुं नारायणं देवं मंसुरं परमं पदं विष्णुतः परमात्मात्मात्मा
विष्णुं नारायणं शंकरं विष्णुमेवेदं पुरुषं तद्विष्णुसंभवं जीवति यतिं विष्णुसंभवं
रं शंकरं शिवं मंचुतं नारायणं महाशैवं विष्णुं नारायणं परायणं नारायणं परोक्षं
तिराज्मानं नारायणः परः नारायणं परं ब्रह्मः तं नारायणः परं नारायणं परोक्षं
ताध्यानं नारायणः परः यच्च किंचिज्जगत्सर्वं दृश्यते श्रूयते पिवा अंतर्वहिस्य तत्सर्वं
व्याप्य नारायणः स्थितः अनंतमव्ययं कविं संसृजेतं विष्णुसंभवं पद्मकोशप्रतिका
शंकरं हृदयं वाप्यधोमुखं अधोनिष्ठावितस्त्यातेनाभ्यामुपरितिष्ठति ज्वालामाला
कुलं भाति विष्णुसंभवं तनं महत् शंकरं शिलाभिस्तुल्यं पद्मकोशसन्निभं तस्यांते स

४३३

८

नमविदेवा सोऽहं तमचविदन् इद्र एकं सूर्य एक यज्ञावेनादेकं स्वधयान्वि-
 एचक्षः यो देवानां प्रथमं पुरस्ताद्विष्वाधियो रुद्रो महर्षिः हिरण्यगर्भं वश्यति
 जायमानं स नो देवः शुनभयास्तत्यासंयुक्तः तस्मात्परत्रापरमास्ति किं विद्य
 स्मात्राणीयानज्यायोस्मिकश्चित् वृक्षश्च वस्तव्योदिविति एकस्तेनेदं पूर्णं पुष्पेण स
 र्वं न कर्मणा न प्रजया धनेन त्यागेनैकैश्च मृतत्त्वमानसुः परेणानाकं निहतं गु
 हायां विभ्राजते तद्यतयो विशंत वेदान्तविज्ञानशुनिश्चितार्थाः संन्यासयो-
 गायतयः शुद्धसत्तांति ब्रह्मलोकेषु परांतकाले परा मत्ता परिमुच्यंति सर्वे दूरं
 विषांपरमेष्ठभूतं यत्पुण्डरीकं पुरमध्यसं स्थितं तत्रापि दहरं गगानं विरोक-
 तस्मिन्पदं तत्तत्प्राशितव्यं यो वेदादोश्चरः प्रोक्तो वेदांते च प्रतिष्ठितं तस्य प्र

दुमा

यः

यः समर्पितपवयतः पुष्पैः शूलैः पितृकर्मरतं शातकौ भाग्यं कुंभान् गृहीतं मे कृतक
 तनयापेक्षया स्नेहसिक्ताः इत्यंसाव्यो प्रतिगिरिसना वाचमुच्चारयन्ती यात्येधा।
 श्रीप्रिनयनतपःपार्श्वालो विशालो ५२ तदा वामपिक यदि दर्शनाय ब्रजावशति
 निष्क्रान्ताः सर्वद्वितीयैकः तनः प्रविशति शंकुर्गर्गः शं सोत्साहं दृक्कामवच
 दृयन् नेपथ्यामिमुवमवलोक्य भो देत्यादानवाहिरण्यपुरवासिनः पार्श्वो ५३
 निवातकवचः कालेयाश्च महाराजस्तारकोपुष्पानाज्ञाययति यदि संसात्नादि
 कंदकावचरमाकर्ण्यो नयोद्गुप्तमाजं मजति सजीवितव्यादियोक्तव्यस्तरित ५४
 मेतयुद्धोचितवद्वारवासावाणस्तनाद्यापुथाः सर्वेपि आकाशे किं नूय वशी
 नतत्रिजगतामस्माकमकस्मादास्कंदनावसरः केन सहेति श्रुतं तदिति जपति ५५
 भागिने यो दुःखतदं गौर्जनं भरसत्वं भरयोगं धर्वयोर्मोययारूपं गृहीत्वा पृथिव्या

शं

तत्कर्णदत्ताकर्णयावः पार्वती हलाजयवात्सरसालोवरोमदपुतो इअं अलिनी
 मलिणाफलानीतदपुती इमाणंउद्याहंअहो करिस्सामो विजया अदंपुणत
 अभवसयउद्याहंकरिस्सामि पार्वतीसांगभंगंलज्जेजया अदंतकर्णफल
 नीसरसरांवारिभिभिदपुरडयडेहिंअरपुहंकरिस्सामि अदंपिथुवदोदयइइसे
 ३ ३ रसालेवरसुवविअंकरिस्सामि विजया अदंपित्तमंतिस्सरकं वंचभरवव
 भोयणाभूसाणाइवउइसमिहीकरिष्मामि पार्वती जप पसारवविजयापुणोपुणो
 अस्मां वताविद्याहंकरेदिताअणगमिस्सामोउभेतथाकुरुनः सत्यंभरा वदोज
 दोभदत्तोधररसवरदत्तकेशवेशअथत्तं कुर्वन्वित्तं चगात्रं करसराणगणलंभ
 मंष्पादिशंअ वाग्वैक्कवंचकंयंप्रविद्धदंलसंशिक्षयन्लास्यमंदागोः प्राणमेया
 मिवासांविचितसुमनसांरुष्यतेत्रअमोपि ५। नरः सत्यंभरआभिस्सावत्पुष्पावच

पार्वती ४

२०

तां नमः

सु-
८-
१०

७३४

सूर्यो गोज्जने मस्यः वैधव्यं च बुधे स्मृतं जीवशुक्रार्किवे देसु प्रविष्टः
 संपदा वधुः गृहा हा त्पु मस्य चोद्यो दिवि शे ड् न्तं रं हे क न्य का ह न्या त्त
 जननी दिये निज न त न्ने ज्येष्ठे पति ज्येष्ठ के पौषे च स्वशुरं पति च मालि
 ने चैत्रे चापि जालये तिष्ठेती पितरं न हंति न भयंते वामभावे व्रमात्
 इति राजमार्तं एतात् ॥ शुभदिना गमनम् ॥ भर्तृणां भन गोचरे दिन
 पत्नीनां लगेते मार्गवे सूर्य कीदृघटा जगो शुभदिने पक्षे च कुल नरे
 हि त्वादि कानि लाभ गो बुध सितौ लाला रिकं दिपतिं चानीता गण
 शालिनी नववधु निन्योत्सवे मेदिरे ॥ अतो शुभे तत्तत्र शुद्धिः ॥
 निष्पादित्य समीरणं दिनि वसु श्री पुत्राण्य श्विनी रोहिणी शुभदा
 शुवर्ष मसमं मेवास्ति कुंभे राविः कन्या मन्मथमी नभे नववधु याने
 वृषे तोलीके देवाचार्य सिते तु सोम्य दिवसे शुद्धे पुण्ये भासुरे ॥ बाधे रा
 यणः ॥ चैत्रे पौषे हौं सुभे पुण्ये वल्लभ मालि म्लुचे नवोत्था गमने नैव

३-४०

सा.

केपुष्पाविश्वेशचित्रानिलरेवतीषु संस्थापनैकोनिकजैः उिकायोवारैः ७४५=
 वेः भूमिसुनस्पशस्तम् ॥ ग्रथसंधानधारण ॥ स्नाननृपावसुवाका
 तौचवारेशाणोकार्कत्रयस्यनैः निले संधानेसिद्धिकविहृष्टलग्नैः शौ
 चशुद्धादशकेसुनिश्चिता ॥ ॥ इतिमुरुर्तदपेणोविवाहप्रकरणं ।
 चतुर्थम् ॥ ४ ॥ ग्रथनववधूप्रवेशः ॥ ज्योतिर्निबन्धात् ॥ वि
 वाहमारभ्यवधूप्रवेशोद्युमोदेनैषोदुषावासगतम् उधेनतावेय
 निषेचमाद्युत्तः प्रवृत्तन्नियमोनवास्ति ॥ नारदः ॥ समवर्षसमे ।
 मासिद्यदिनारीरहंविशेत् प्रायुषोहरत्नेभर्तुः सातापीमरणव्रजेत्
 फलोदये ॥ वधूप्रवेशोव्रतबंधमोक्षः पुंसः पुनः दारपरिहरेव ।
 नाद्युद्धितीयेविदधेचविद्वान्माहर्वसिष्टात्रिपण्णयाः ॥ ग्रथन ।
 दत्रशुद्धिर्व्यवहारतंत्रे ॥ पाल्यार्विभेचश्रवणश्चुपुमिहस्तत्रयम् ।
 लमद्योतनस्य पुष्पावमेवचवधूप्रवेशोरितैः नरेवार्कजैः चशस्तः

सु-
द-
११

नन्द

राजी

५५५

५५५

५५५

५५५

नमस्तुते नयाविसौ नारे कपोताविषु ॥ अथभीमपात्रमेभौमप्रकरन
 म ॥ एताभिषेकाहवदुष्टदतिसेताब्दिदानोक्तविषयमात्रे वादस्यच ।
 त्माननयस्यवारप्रारम्भासिद्धिमुनयोवेदानि ॥ कपपपः ॥ उत्तगात्रय ।
 मेवेदधान्तसौम्यवगोडुषु मशुन्यस्योत्तपोलेषुकार्येणजाभिषेचनम्
 प्रथलेप्रवासिष्टः ॥ त्रिकोणवेदेषुधनेषुसौम्यः त्रिषष्टलाभदीगने ।
 शुपापैः षष्टाष्टलप्रवायवर्जितेनचैरेणगतोशुभदोभिषेकः ॥ अ ।
 यणजदर्शनेगाणकप्रदीपान् ॥ हस्तार्धपुष्पध्रुवमित्रभानिचित्रान्
 गोन्मश्रुतिवासवानि महीश्वराणामुनिभिः स्मृतानि विलोकनेभा ।
 निशुभप्रदानि ॥ इतिमुहूर्तदर्पणगाजाभिषेकप्रकरणम् ॥ अथया
 त्रावसिष्टः शुक्रसन्मुखमाह ॥ इतिशुक्रादिदोषायैवृत्तनेगमनेनृ ।
 एणम् एतोविजययात्रायोनान्यदादोषमावहेत् ॥ निशिशुद्धिनीरदः
 षष्टाष्टमीहादश कारित्तामावर्जितामृच यात्राशुक्लप्रतिपदिनिध

त्रितयेनसेत् दिनकार्कि^{रा}तमः उज्ज्वेतवो हनभुजो न शुभाः शुभदाः ।
 शुभाः दहनचक्रमिदं प्राविलोकात् नो हवनकर्मणि सर्वमसृज्ये ॥ अथा
 पिवासः ॥ वैशिंडसंयुक्तस्तियिभदिनयुतो वेदहोषिनः स्याद ।
 के स्वर्युगमनो धो दहनजलधि नो भूमितग्रे निवासः विज्ञासूनावि प्राप्ता
 नाशो वस्तुचयनिहतिः सोऽप्यवृद्धी क्रमात् स्याद देवा विस्त्रकृत्ये ॥
 यानियमकृतो संसृजो नो विचारः ॥ इति स हर्तृर्पणोत्पाधानुप
 करणम् ॥ अथाभिषेकः ॥ रेवत्युत्तरमेव पुष्ये हरिभे नो ह्याश्विनी
 रोहिणी दित्यदिवाकं शुभतिथ्या केन्द्रत्रिकोणे शुभे ब्रूरेवोपचय
 स्थितौ स्थिरं ररेव रेवुधादित्रये चेंद्रकेन्द्रमहीभृतो मतिव रे हत्तौ भि
 षेकः शुभः ॥ रत्नमालायाम् ॥ विलग्नजने शदशाधिनाथ मातं रु
 धात्रीतनये वलिष्टेः पविन्दु शुभे स्मरदशाजाले महीपतीनामभि
 षेकः ॥ महेश्वरः ॥ नाभिषेकान्तरपञ्चनाथिमासनभूषणे ।

धन

चंद्रा

लग्न

मेग

प्राप्ता

रुद्र

सु-
द-
११

न्यर्क-
५५१११

स्वातिथानिष्टासु पुनार्यैः संगमः शुभः कल्याणैकमीनगोलिभवने के दे ।
स्थिते सङ्गहे पापे विक्रमवैरिलाभ सहिते घृते शुभेरीतिने वारुसौम्यदि
नेसुयोगकरणे शस्तेचरित्ताष्टमी शोकामोरहितेतिथौ शुभाविधौ नार्यै
न्ययोगः शुभः ॥ ग्रथान्ताधानेदीपकग्राम ॥ पुष्पाङ्गाविष्णावास्त
न्येष्टाङ्गाग्रिभवेदभुः ग्रन्थाधानमरित्तासुकार्ये वेद्वक्त्रेहनि ॥ श्री
पतिः ॥ त्रिकोणाकेद्रोपंचयेषु सूर्ये बृहस्पते नोशीनकरे उज्ज्वे च शेष
ग्रहेषु पंचयस्थितेषु धूमधुजोत्पादनमासनेति ॥ ज्ञानि निवेधे ॥
ग्रन्थाधानोक्तनक्षत्रलक्षणेन तेषां विदुः कोटिहामवशुकार्यवेदेषु प्रव
लेष्टिह मंत्रास्त्रिनीपुरुकरादिनिधात्सु लक्ष्मीपुत्रगाणवसुवारण ।
पास्मभानि शस्तानि ह्यमविधिमेगलयत्तकार्येषु त्रायवृद्धिधनधा ।
न्यसमागमाय ॥ ग्रथान्तेवग्रम ॥ नराणि विद्मः भास्वरिवेदमाः उज्ज्व
रेन्यविधन्तद्वेकतसु राविभनोदिनभेगाणयत्तमात्पतिविगात्रिनय

रा ५

स विदुधः

ग्रहपति

१

कृतेपेवत्वमाप्नुयान् ॥ अथ शुक्रसन्मुखिवेदोऽथः ॥ अस्तेगानेभूगोपुत्रेन
 यासन्मुखिदाक्षिणे नष्टेनीवेनिरेषचनेवसंचालयेद्धधूमं पर्विण्णावा
 लकेनापिनववधादिगामे पदमेवैतानां नव्यं शुक्रसन्मुखिदाक्षिणे ॥ अ
 यप्रतिशुक्रापवादः ॥ एकग्रामेपुरेवामिदुर्भिद्वेष्टाष्टविस्तुवे विवाहे
 नीर्ययात्रायांप्रतिशुक्रं नडुष्यति ॥ गोत्रपरत्वेनापवादमाह ॥ को
 शिपेपुवार्सिष्टेषुभ्रातृणां गीरसेषु च भारद्वाजेपुवान्त्येषु प्रतिशुक्रं
 नडुष्यति ॥ कण्ठपः ॥ पौलोत्तरेवादिपादैकैयावन्तिष्ठानि चंद्रमाः
 तावच्छुक्रो भवेदधः सन्मुखिगामनो हितम् लक्ष्मः देशानां विधुमेन
 स ॥ योद्वा हेनववधागमनेप्रतिशुक्रं विचारणानास्ति ॥ भीमः ॥
 एवग्रामेचतुःशालेदुर्भिद्वेष्टात्रुसंकटे त्वेननीयमानायांप्रतिशु
 क्रं नडुष्यति ॥ ॥ इति मुहूर्तदर्पणोद्दिष्टागमनप्रकरणम् ॥ ॥
 अथप्रथमप्रसंगः ॥ ओं उन्नयत्रयगोहृणोपुष्टमैत्रेकरेस्तो विवा
 स्वभुवनपुरप्रवेशो x ५